

Η ελληνογαλλική αμυντική συμφωνία της 28.9.2021 – Υστερόγραφο στο άρθρο «Ελλάδα και Ε.Ε. σήμερα»

15.Οκτωβρίου 2021

Το άρθρο «Ελλάδα και Ε.Ε. σήμερα» γράφτηκε στις αρχές του επετειακού έτους 2021, τον Φεβρουάριο. Οι εξελίξεις καθ' όλη την διάρκεια του έτους επιβεβαίωσαν τις δυσοίωνες διαπιστώσεις και προβλέψεις του: Η Τουρκία του Ερντογάν συνέχισε και διεύρυνε όχι μόνον την ρητορική της, αλλά και την έμπρακτη απειλητική της συμπεριφορά κατά της Ελλάδας και της Κύπρου: Παρεμπόδισε με άσκηση βίας τις έρευνες των πλοίων (Nautical Geo κλπ.) στα πλαίσια του προγράμματος EastMed μέσα στην κυπριακή υφαλοκρηπίδα, που θεωρεί «δική της» σύμφωνα με το παράλογο τουρκο-λυβικό Μνημόνιο. Υπονόμευσε τις ελληνο-τουρκικές διερευνητικές συνομιλίες προκαταβολικά, βάζοντας θέμα αποστρατικοποίησης των ελληνικών νησιών, την στιγμή που παρατάσσει απέναντί τους στην αντίπερα όχθη τον μεγαλύτερο αποβατικό στόλο της Μεσογείου. Αμφισβήτησε ευθέως την ίδια την ελληνική κυριαρχία πάνω στα νησιά του Αιγαίου, επειδή, όπως λέει, δεν αποπλίζονται (Επιστολή στον ΟΗΕ με ημερομηνία 30.9.2021). Τορπίλισε την 5μερή Διάσκεψη για το κυπριακό, αναβαθμίζοντας τις απαιτήσεις της και ζητώντας τώρα ωμά και απροκάλυπτα απ' τον ΟΗΕ την αναγνώριση δύο κρατών στην Κύπρο. Ας σταθούμε λίγο σ' αυτό το τελευταίο. Μετά την στρατιωτική κατάληψη του 37% του νησιού με τον Αττίλα Ι και τον Αττίλα ΙΙ, την εκδίωξη των Ελληνοκυπρίων από τις εστίες τους, την συντριπτική αλλοίωση της πληθυσμιακής σύνθεσης στον κατεχόμενο Βορρά σε βάρος των Τουρκοκυπρίων με την αθρόα εισαγωγή Τούρκων εποίκων, μετά την ανακήρυξη της «Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου» που δεν αναγνωρίζεται από κανένα κράτος, μετά την φαινομενική υποστήριξη της λύσης «διζωνική/δικοινοτική ομοσπονδία», με όρους όμως που θα της επέτρεπαν να ελέγξει αποτελεσματικά όλο το νησί, η Τουρκία ζητάει τώρα επίσημα όχι απλώς «ομοσπονδία», αλλά την αναγνώριση δύο κρατών πάνω στην Κύπρο. Καθώς η διεθνής κοινότητα (συμπεριλαμβανομένων και των διεθνολόγων) έπαψε να ασχολείται με το θέμα της επίθεσης και κατάληψης εδάφους ενός ανεξάρτητου κράτους-μέλους του ΟΗΕ από μian άλλη χώρα, καθώς η Ε.Ε. πιέζει τελικά το μέλος της Κυπριακή Δημοκρατία (που η Τουρκία θεωρεί ότι δεν υφίσταται καν σαν κρατική οντότητα στον πολιτικό χάρτη της Ευρώπης μετά την τουρκική εισβολή) να αποδεχτεί τα τετελεσμένα και το θεωρεί αυτό «αλληλεγγύη», η Τουρκία κάνει, όπως ήταν πολύ φυσικό, το επόμενο βήμα: κατοχυρώνει τα κεκτημένα και «πάει γι' άλλα», εγείρει δηλαδή σε Κύπρο, Ανατολική Μεσόγειο και Αιγαίο νέες απαιτήσεις, ζητάει δύο κράτη στην Κύπρο, διεκδικεί απέραντες θαλάσσιες ζώνες οριοθετημένες με δήθεν «όμορα» (!) προς αυτήν κράτη όπως η Λιβύη, απαιτεί τον αποπλισμό και την εγκατάλειψη των νησιών του Αιγαίου στην

αρπακτική της διάθεση κλπ. Όλα αυτά με απειλή πολέμου, ένα διευρυμένο casus belli παντού.

Η ελληνο-γαλλική αμυντική Συμφωνία.

Σ' αυτήν την εικόνα, που γίνεται όλο και πιο ζοφερή, υπήρξε τον τελευταίο καιρό μια φωτεινή ακτίνα, η ελληνογαλλική αμυντική Συμφωνία της 28.9.2021. Θυμίζει λίγο την γαλλο-γερμανική Συμφωνία του Ελυζέ της 22.1.1963, όπως επικαιροποιήθηκε με την Συμφωνία του Άαχεν της 22.1.2019, αλλά είναι σαφώς πιο προχωρημένη. Η Συμφωνία αυτή και ιδίως το άρθρο 2 («βοήθεια και συνδρομή με όλα τα κατάλληλα μέσα που έχουν στην διάθεσή τους, κι εφόσον υφίσταται ανάγκη με τη χρήση ένοπλης βίας») είναι αδιαμφισβήτητα μια μεγάλη επιτυχία της ελληνικής κυβέρνησης στα πιο προχωρημένα όρια του διπλωματικά δυνατού και η αρνητική στάση τμημάτων της αντιπολίτευσης στην Βουλή κατά την ψήφισή της ήταν κακόχη. Βεβαίως και στο παρελθόν έχουν δοθεί τέτοιες εγγυήσεις ασφαλείας στην Ευρώπη (π.χ. στην Πολωνία τον μεσοπόλεμο), χωρίς αυτό να σημαίνει ότι υπήρχε αληθινή πρόθεση ανάληψης δράσης από την πλευρά του εγγυητή. Ίσως όμως τώρα να είναι λίγο διαφορετικά τα πράγματα. Σε κάθε περίπτωση με την Συμφωνία αυτήν και ό,τι την συνοδεύει (εξοπλισμός, στρατιωτική και στρατηγική συνεργασία, διαλειτουργικότητα των ενόπλων δυνάμεων, συνεργασία στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής) η Ελλάδα αλλάζει επιτέλους «αισώπειο μύθο», το «άκακο αρνάκι» της παραβολής που χρησιμοποίησα στο άρθρο μου παύει να είναι «ένα άκακο αρνάκι».

Αυτό δεν σημαίνει βέβαια ότι γίνεται «λύκος». Η Ελλάδα δεν ήταν και δεν είναι επιθετική χώρα. Εδώ και εκατό χρόνια περίπου, από το 1922 και μετά, η χώρα αμύνεται τόσο στα ανατολικά όσο και στα βόρεια σύνορά της. Με απλά λόγια: Από τα 200 χρόνια ελευθερίας, τα δεύτερα μισά είναι κατά βάση χρόνια άμυνας, για να κρατηθούν αυτά που κερδήθηκαν τα πρώτα μισά με τον αγώνα της απελευθέρωσης ελληνικών εδαφών. Ακόμα και η πρόσφατη ελληνο-γαλλική Συμφωνία δεν αλλάζει αυτό το δεδομένο. Αυτό σημαίνει ότι και με την γειτονική Τουρκία, όποιο κι αν είναι δυστυχώς το καθεστώς της, η Ελλάδα πρέπει να επιδιώξει ειρηνική διευθέτηση των διαφορών της. Στο Αιγαίο με την προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο για την οριοθέτηση υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ. Στο κυπριακό με επιμονή στην λύση της διζωνικής/δικοινοτικής ομοσπονδίας που, όπως ήρθαν τα πράγματα, είναι σήμερα προς το συμφέρον Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων. Ότι θα χρειαστούν (καμιά φορά επώδυνες) υποχωρήσεις σ' όλα τα θέματα κι από τα δύο μέρη είναι ο κανόνας στις διεθνείς σχέσεις. Το διεθνές δίκαιο παρέχει όμως ένα σαφές πλαίσιο αναφοράς των δικαιωμάτων κάθε χώρας και προβλέπει συγκεκριμένους μηχανισμούς ειρηνικής επίλυσης των διαφορών με κύριο αυτόν της προσφυγής στο Διεθνές Δικαστήριο. Οι ειρηνικές λύσεις που δίνονται επιτρέπουν κατά κανόνα και στα δύο μέρη να κοιτάξουν μετά μπροστά και να αναπτύξουν την συνεργασία και

την οικονομία τους προς όφελος των λαών τους. Η ελληνογαλλική αμυντική Συμφωνία μπορεί να συμβάλει ακριβώς προς αυτήν την κατεύθυνση. Δημιουργεί όμως κυρίως την ελπίδα ότι Ελλάδα και Κύπρος δεν θα είναι πλέον το «σφάγιο» της διανομής και της ευωχίας των άλλων. Η άλλη σπουδαία διάσταση της ελληνογαλλικής Συμφωνίας είναι ευρωπαϊκή και θα μπορούσε να αποτελέσει το πρώτο βήμα για την δημιουργία Ευρωστρατού. Ως τώρα η Γερμανία, ο ηγέτης της Ε.Ε., είχε μian άκρως αντιφατική συμπεριφορά στο θέμα της δημιουργίας κοινής ευρωπαϊκής άμυνας, καθώς είχε βολευτεί καλά κάτω από την αμερικανική ομπρέλα προστασίας, προωθούσε έτσι ανέξοδα τις εξαγωγές της, παραβίαζε κατά περίπτωση τις υποχρεώσεις της, είχε υποκριτική στάση έναντι της Ρωσίας (Nord Stream 2), απέρριπτε πάντα με διάφορα προσχήματα τις γαλλικές προτάσεις, φοβούμενη αύξηση της γαλλικής επιρροής εντός της Ε.Ε., κρατούσε την Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο και μπλόκαρε συστηματικά την δημιουργία Ευρωστρατού, που τον θεωρούσε «χίμαιρα». Βέβαια δεν είναι μόνον η Γερμανία μέσα στην Ε.Ε., αλλά και διάφορες ανατολικές χώρες, όπως η Πολωνία και οι βαλτικές χώρες που φοβούνται την απεξάρτηση από τις ΗΠΑ και προτιμούν να θυσιάσουν στον βωμό αυτής της εξάρτησης την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Οι διεθνείς εξελίξεις (αποχώρηση των Αμερικανών από την γειτονιά της Ευρώπης και όλο και πιο επιτακτική απαίτηση να αναλάβουν οι ίδιοι οι Ευρωπαίοι την ευθύνη για την ασφάλειά τους¹, παταγώδης αποτυχία της Δύσης στο Αφγανιστάν, πρόσφατη συμφωνία ΑUKUS κλπ.) οξύνουν όμως αυτές τις αντιφάσεις. Νέες λύσεις αναζητούνται. Αυτό δεν σημαίνει ένα «είτε-είτε» σε σχέση με το ΝΑΤΟ και την διατλαντική συμμαχία, που παραμένουν καθ' όλα ισχυρά και ενεργά συστήματα ασφαλείας, προσκρούουν όμως στα ως τώρα (υλικά και ηθικά) όριά τους. Αν οι ΗΠΑ θα μπορούσαν να διατηρήσουν την αξίωση της ηγεμονίας τους στην Ευρώπη είναι υπό συζήτηση. Η δημιουργία Ευρωστρατού γίνεται σιγά-σιγά αναγκαία απ' τα ίδια τα πράγματα. Η Ελλάδα έχει, μετά την Γαλλία, ισχυρές ένοπλες δυνάμεις στην Ε.Ε. και διαθέτει σημαντικά γεωπολιτικά πλεονεκτήματα στα Βαλκάνια και την Ανατολική Μεσόγειο. Έχει καλές σχέσεις με όλες τις αραβικές χώρες, προνομιακές σχέσεις με το Ισραήλ (άρα θα μπορούσε να συμβάλει σε μια προσέγγισή τους), δεν έχει εχθρικές σχέσεις με Κίνα και Ρωσία (άρα και εδώ υπάρχει ρόλος για την Ελλάδα, σε περίπτωση που ο κόσμος δεν οδηγείται σε έναν τρίτο παγκόσμιο πόλεμο). Τέλος η Ελλάδα αυξάνει ραγδαία τελευταία την ανταγωνιστικότητά της και την οικονομική της επιφάνεια, παρά τα προβλήματα που την βαρύνουν ακόμη από τα χρόνια της κρίσης. Μπορεί να συμβάλει λοιπόν

¹ Ischinger, Wolfgang, Welt in Gefahr - Deutschland und Europa in unsicheren Zeiten, Ullstein, Berlin 2018, ιδίως σ. 254 επ.

στο ζητούμενο: μια αυτοδύναμη και ισχυρή Ευρώπη του μέλλοντος που δεν θα εκβιάζεται από κανένα.

Εν κατακλείδι. Με την ελληνο-γαλλική αμυντική συμφωνία αλλάζουν σημαντικά δεδομένα και για την Ελλάδα και για την Ευρώπη. Το επετειακό έτος 2021 θα μπορούσε, παρά τους κινδύνους που αδιαμφισβήτητα караδοκούν πάντα, να κλείσει μ' ένα χαμόγελο ελπίδας.